

Rob van Essen

Miniapolis

Roman

UITGEVERIJ
XL
DEVENTER

Van al De Selby's vele treffende uitspraken kan geen naar mijn mening wedijveren met zijn stelling: 'Een reis is een hallucinatie.'

Flann O'Brien, *De derde politieman*

I

In tram 81 zat zijn moeder. Jonathan had haar niet zien instappen, opeens zat ze daar, aan de overkant van het gangpad, op een van die banken die met hun rug naar het raam stonden, ingeklemd tussen twee andere passagiers. Ze was al vier jaar dood en zag eruit alsof ze zware jaren achter de rug had. Ze droeg een paarse muts en wierp ontevreden blikken om zich heen, met karikaturaal neergetrokken mondhoeken. Er sprak sturse haat uit haar blik, de haat van iemand die zich te goed voelt voor haar omgeving maar zich tegelijkertijd tot die omgeving veroordeeld weet. Behalve die paarse muts droeg ze een legerjas, een spijkerbroek en lompe zwarte schoenen, alsof ze haar in een tweedehandszaak hadden aangekleed. Jonathan probeerde haar blik te vangen, om haar te laten weten dat hij hier zat, dat hij haar zag, maar ze keek dwars door hem heen, zonder enig blijk van herkenning.

De volle tram schokte van halte naar halte. Buiten regende het, er stroomde water langs het raam, in de tram druppelde het hier en daar van jassen. Sommige passagiers moesten blijven staan, maar Jonathan stond zijn stoel niet af, hij kwam net van de brug, hij mocht blijven zitten van zichzelf. Zo

nu en dan werd hem het zicht op zijn moeder ontnomen. Je zou denken dat zo'n tram overzichtelijk was, rechttoe rechtaan, maar door de bij elke bocht zwenkende segmenten en de rijen glanzende stangen tussen vloer en plafond waarvan het perspectief bij elke zwenking verschoof was het toch een rommelige toestand.

Opeens was de plek van zijn moeder leeg. De tram stopte, Jonathan zag haar paarse muts nog net verdwijnen, op weg naar de verder weg gelegen deuren – alsof ze niet wilde uitstappen bij de deuren waar hij vlakbij zat. Hij bleef zitten tot de tram weer optrok, pas toen besepte hij dat ze hem inderdaad niet had herkend, en geen wonder, na al die jaren.

Twee haltes verder moest hij er zelf uit. Hij zette zijn kraag op tegen de regen en keek een paar keer om, alsof hij hoopte haar nog ergens te zien, maar dat kon niet, waarom zou ze nadat ze was uitgestapt door zijn gelopen in de rijrichting van de tram? Nergens een paarse muts te zien. Toen hij een paar straten verder was, hield het op met regenen en brak de zon door. Hij sloeg een paar hoeken om en stak het kleine vierkante plein over. In het lege bekken van de fontein lag natgeregend vuil. Aan de overkant van het plein belde hij aan bij nummer 14. De deur was van witte kunststof. Hij duwde hem open en stak met twee stappen het kleine halletje over. De

deur van de receptie zat niet op slot. De ruimte was zo klein dat hij meteen na binnenkomst voor de balie stond.

‘Ik wil meneer Wildervanck spreken.’ Ooit had hij geweten hoe de vrouw achter de balie heette, Johanna, Jolanda, Jozefien – wie had hem dat verteld? Op de balie stond een bordje met een naam. *Jozefien Termate*. Niemand had hem haar naam verteld, wie zou de moeite ook nemen, hij had bij eerdere bezoeken hetzelfde bordje zien staan.

Jozefien legde haar boek neer. ‘Meneer Wildervanck is er nog niet. Je had moeten bellen voor een afspraak, dat weet je toch? Ik zou je naar meneer Scherpenzeel kunnen sturen, maar die is er ook nog niet. Ben je al eens bij hem geweest?’

Jonathan schudde zijn hoofd. ‘Ik wil meneer Wildervanck spreken.’

‘Dan wachten we op Wildervanck,’ zei Jozefien. Ze wees op de stoel die in de hoek stond, tegen de balie aan, naast een halfdode plant in een pot van wit plastic. Jonathan ging zitten zonder zijn natte jas los te ritsen en sloeg zijn armen over elkaar.

Een uur later zat hij er nog.

‘Ik weet niet waar Wildervanck blijft,’ zei Jozefien terwijl ze opkeek uit haar boek. ‘Maar hij zal ongetwijfeld zo komen.’

‘Ik wacht wel,’ zei Jonathan. Wat had de vrouw op de

brug gezegd? Zo lang geen geld, daar zou een mens toch *gek* van worden? Je hebt rechten en plichten, zorg nu eerst dat je krijgt waar je recht op hebt. Is er een kantoor? Ga daar dan heen, om mee te beginnen. Dat had ze gezegd. ‘En daarna een vak leren, iets met je handen, dat is altijd goed. Timmerman of zo. Elektricien. Loodgieter.’ Ze was al bijna doorgelopen, maar toen had ze nog gezegd: ‘Zelf heb ik ooit een vliegtuigje gebouwd. Mooiste tijd van mijn leven.’ En voor ze echt doorliep had ze naar hem geknipoogd, alsof ze hem een geheim had verteld dat bij hem in goede handen was.

Wildervanck kwam steeds later op zijn werk. Toen het bijkantoor nog elders in de stad was gevestigd, kwam hij elke ochtend stipt om halfnegen binnen. Maar een halfjaar geleden veranderde alles toen het kantoor verhuisde naar de leegstaande ruimte op de begane grond van het gebouw waarin hij op de eerste etage een appartement bewoonde. Hij had niets geweten van verhuisplannen, ze waren hem van hogerhand meegedeeld; de werkzaamheden die sinds enige tijd pal onder zijn eigen woning plaatsvonden had hij uiteraard op geen enkele wijze met zijn werk in verband gebracht. Een uur later opstaan, nooit meer natgeregend aan de werkdag beginnen – er waren hem allerlei voordelen te binnen geschoten die direct met deze nieuwe situatie te maken hadden, hoewel het feitelijk bij deze twee bleef: later opstaan en droog binnenkomen.

Hij had er nooit aan kunnen wennen. Eén trap af, de voordeur uit, meteen weer naar binnen bij de deur direct daarnaast. Een lelijke deur dan ook nog, de witte kunststof paste op geen enkele manier bij de oude zandstenen gevel. De verbouwing van de nieuwe locatie had zo goedkoop mogelijk moeten, bijkantoren stonden blijkbaar niet in hoog aanzien bij

de gemeente, ook niet als ze werden gevestigd in een appartementencomplex dat je met enige goede wil als ‘monumentaal’ kon omschrijven. Maar het uiterlijk van de deur was het onbelangrijkste element van deze situatie, daar ging het niet om, ook al was het deprimerend genoeg; het ging erom dat hij tussenruimte kwijt was geraakt en dat hij nu pas door kreeg hoe belangrijk die was geweest.

Het was waar, als hij iets vergeten was, kon hij het ophalen en was hij binnen twee minuten terug; maar hoe vaak vergeet je nu werkelijk iets wat je meteen nodig hebt? Op de vorige locatie had hij de gewoonte om tussen de middag een broodje te eten in een lunchroom waar ze kranten hadden die hij kon doorbladeren. Als hij wilde kon hij nu thuis lunchen, maar waarom zou hij zijn routine veranderen? Gelukkig zat er ook hier een lunchroom om de hoek. Eén keer was hij onder werktijd naar boven gelopen om naar zijn eigen wc te gaan, dat was toen hij last van zijn ingewanden had. Het was een vreemd moment geweest, alsof hij een indringer in zijn eigen huis was. De trap, die hij altijd al licht hijgend nam omdat hij te zwaar was, kostte hem meer moeite dan anders, omdat hij zo min mogelijk geluid wilde maken. Afgezien van het licht in de wc had hij geen enkele lamp aangedaan, hoewel het een sombere dag was. Toen hij klaar was, had hij lang voor het raam

gestaan en naar buiten gekeken, terwijl hij luisterde naar het geruis van de stortbak die zich vulde. Hij had naar het vierkante pleintje met de lege fontein gestaard dat al jaren zijn uitzicht vormde en dat nu ook het pleintje was waaraan hij werkte. Het zag er anders uit, omdat het op dit tijdstip op doorde-weekse dagen jarenlang onbespied was geweest; het maakte een vermoeide indruk, vermoeid en een beetje stug, alsof het zich met lichte weerzin voor hem had gematerialiseerd. Toen het achter hem stil was geworden dacht hij: nu heeft de stortbak zich gevuld, misschien sprak hij die woorden wel hardop uit. Hij luisterde of hij beneden iets hoorde, maar er klonk geen geluid, hoeveel geluid kon Jozefien ook in haar eentje maken. Scherpenzeel was er toen nog niet, dat was weer een heel ander verhaal, hoe hij had gedacht dat hij een jonge medewerker zou krijgen en dat ze hem toen iemand van zijn eigen leeftijd stuurden. Hij dacht met heimwee aan het oude bijkantoor, en aan de ochtenden waarop hij om kwart voor acht het pleintje was overgestoken om bij de tramhalte lijn 81 te nemen, die hem door brede winkelstraten halte na halte dichterbij zijn werk bracht, al met al een reis van vijfendertig, veertig minuten. Ooit had hij drie opeenvolgende ochtenden een man met een cowboyhoed zien instappen, steeds dezelfde man, en pas toen was het hem opgevallen dat hij